

ПРОГРАМА З ІСТОРІЇ УКРАЇНИ

Стародавня історія України

Археологічна періодизація стародавньої історії. Поява і розселення людей на території України в епоху палеоліту. Заняття та початки духовного життя людини в епоху палеоліту й мезоліту.

Неолітична революція. Неолітичні культури на території України. Трипільська культура. Перші індоєвропейці на території України. Середньостогівська та ямна культури.

Ранній залізний вік. Історичне значення винайдення металургії заліза. Кіммерійці. Трипільська культура. Скіфи. Сармати.

Заснування античних міст-колоній у Північному Причорномор'ї та Криму. Суспільний лад і державний устрій античних міст-колоній у Північному Причорномор'ї та Криму. Економіка античних міст-колоній у Північному Причорномор'ї та Криму. Боспорське царство. Культура та духовне життя населення античних міст-колоній у Північному Причорномор'ї та Криму.

Походження слов'ян. Археологічні культури давніх слов'ян (венедів, антів, склавинів). Перші писемні згадки про слов'ян. Суспільне життя давніх слов'ян. Господарство давніх слов'ян.

Давні слов'яни під час вторгнення готів та гунів. Розселення слов'ян у V-VII ст. Походження українців.

Середньовічна історія України

Виникнення та розквіт Київської Русі.

Розселення східнослов'янських племінних союзів у VII-X ст. Господарство східних слов'ян у V-X ст. Суспільство східних слов'ян у V-X ст. Перші державні утворення східних слов'ян. Виникнення міста Києва. Сусіди східнослов'янських племен у VI-IX ст. (авари, болгари, хозари).

Утворення Київської Русі. Походження назви «Русь». Князі Аскольд і Дір, їхні походи на Візантію. Правління Олега в Києві. Русь і хозари. Русь і варяги. Норманська проблема. Князь Ігор, його військові походи. Святослав Ігоревич, його військові походи.

Князювання Володимира Святославича. Територія Київської Русі наприкінці IX - на початку XI ст. Запровадження християнства як державної релігії, його значення. Русь і Візантія.

Міжусобна боротьба між синами Володимира Святославича. Князювання Ярослава Мудрого. «Руська правда».

Правління Ярославичів. З'їзд князів у Любечі. Володимир Мономах. Правління Мстислава Володимировича. Русь і Степ (печеніги, торки, берендеї, половці).

Київська Русь за часів роздробленості. Галицько-Волинська держава. Причини і сутність роздробленості Київської Русі. Київське

князівство в середині XII - першій половині XIII ст. Чернігівське князівство в середині XII - першій половині 13ст. Переяславське князівство в середині XII - першій половині XIII ст.

Галичина та Волинь у X-XI ст. Об'єднання Галицького та Волинського князівств. Князь Роман Мстиславович. Становище Галицько-Волинського князівства після смерті Романа Мстиславовича.

Битва на річці Калка. Похід на Русь орд Багія. Оборона Києва під монголо-татар, його падіння. Золотоординське панування над українськими землями.

Внутрішня та зовнішня політика Данила Романовича Галицького. Розподіл і збереження Галицько-Волинського князівства нащадками Данила Галицького. Кінець незалежної Галицько-Волинської держави. Юрій II Болеслав.

Політичний устрій, соціально-економічний, культурний розвиток Київської Русі та Галицько-Волинської держави в IX—XIV ст.

Організація державної влади Київської Русі та Галицько-Волинської держави в IX-XIV ст. Руське суспільство: основні суспільні стани та система залежності й підпорядкування. Землеволодіння, феодалні повинності, соціальні конфлікти на Русі. Право, закон і суд на Русі. Економічний розвиток Київської Русі та Галицько-Волинської держави: сільське господарство, ремесло, торгівля. Міста Київської Русі та Галицько-Волинської держави.

Матеріальна культура та побут населення Русі. Церковна організація на Русі.

Культура Київської Русі та Галицько-Волинської держави (усна народна творчість, писемність, освіта, пам'ятки книжкового мистецтва, література, наукові знання, архітектура, образотворче мистецтво, музика, декоративно-ужиткове мистецтво).

Місце Київської Русі та Галицько-Волинської держави в історії українського народу. Походження назви «Мала Русь» («*Russia Minor*»). Походження й поширення назви «Україна». Історичне значення Київської Русі та Галицько-Волинської держави.

Українські землі у складі Великого князівства Литовського та інших держав (друга половина XIV - середина XVI ст.).

Боротьба Польщі, Угорщини та Литви за Галицько-Волинську спадщину. Включення українських земель до складу Великого князівства Литовського. Політичне становище українських земель у складі Великого князівства Литовського. Економічний розвиток українських земель у складі Великого князівства Литовського. Становище привілейованих суспільних станів в Україні в середині XIV — середині XVI ст.: князі, пани, шляхта. Становище непривілейованих суспільних станів в Україні в середині XIV - середині XVI ст. Міста. Магдебурзьке право.

Кревська унія та її вплив на українські землі. Ліквідація князем Вітовтом самостійності удільних українських князівств. Виступ литовсько-руської знаті на чолі з князем Свидригайлом Ольгердовичем. Відновлення й остаточна ліквідація Київського і Волинського удільних князівств. Змова князів 1481 р. Повстання князя М. Глинського.

Московсько-литовські війни кінця XV - середини XVI ст. та українські землі. Українські землі в складі Угорщини (до кінця XVII ст.). Українські землі в складі Молдавії (до кінця XVIII ст.). Кримське ханство та українські землі в XV - першій половині XVII ст.

Умови розвитку української культури в другій половині XIV - першій половині XVI ст. Українська культура в другій половині XIV - першій половині XVI ст. (усна народна творчість, освіта, наукові знання, Ю. Дрогобич, література, початок друкування слов'янських книг кириличним шрифтом, Ш. Фіоль, архітектура й містобудування, образотворче мистецтво, музика).

Релігія і церква в Україні другої половини XIV – середини XVI ст.

Нова історія України

Українські землі під владою Речі Посполитої. Наростання національно-визвольної боротьби українського народу.

Люблінська унія та її вплив на українські землі. Політичне становище українських земель у середині XVI ~ середині XVII ст. Економічний розвиток українських земель у середині XVI – середині XVII ст.

Українське суспільство в середині XVI - середині XVII ст.

Князь Костянтин-Василь Острозький.

Виникнення українського козацтва. Господарська діяльність козаків у XV - першій половині XVII ст. Утворення Запорозької Січі. Д. Вишневецький. Реєстрове козацтво. Боротьба козаків проти татар і турків. Повстання К. Косинського та С. Наливайка.

Гетьман П. Конашевич-Сагайдачний. Участь українського козацтва в Хотинській війні. Українське козацтво в російсько-польських війнах другої половини XVI г першої половини XVII ст.

Козацько-селянські повстання 1620-х - 1630-х рр.

Національно-культурний рух в Україні (друга половина XVI — перша половина XVII ст.).

Становище православної церкви в другій половині XVI ст. Православні братства наприкінці XVI - у першій половині XVII ст. Брестська церковна унія. Становище греко-католицької та православної церков в першій половині XVII ст. Відновлення вищої православної ієрархії. Й. Борецький. П. Могила.

Умови розвитку культури в другій половині XVI - першій половині XVII ст. Культура України в другій половині XVI - першій половині XVII ст. (освіта, наукові знання, усна народна творчість, література, образотворче мистецтво, скульптура, архітектура та містобудування, театр, музика).

Братські школи. Острозька академія. Утворення Києво-Могилянської колегії. Полемічна література наприкінці XVI - першій половині XVII ст. І. Вишенський. Початок книгодрукування в Україні. Діяльність І. Федорова в Україні.

Національно визвольна війна українського народу проти Речі Посполитої середини XVII ст.

Передумови і причини Національно-визвольної війни середини XVII

ст. Воєнні дії 1648 р. (битви на Жовтих Водах, під Корсунем, Пилявцями, облога Львова і Замостя). Загальнонародне повстання в Україні 1648 р. та його наслідки. Воєнні дії в 1649 р. (битва під Лоевим та Зборовим). Зборівський договір та його значення.

Соціально-політичні зміни в Україні 1648-1649 рр. Утворення української козацької держави - Гетьманщини. Органи державної влади Гетьманщини. Адміністративно-територіальний устрій Гетьманщини. Фінансова система Гетьманщини. Судочинство Гетьманщини. Міжнародне становище та зовнішня політика Гетьманщини.

Воєнно-політичні події 1650-1653 рр. Внутрішнє і зовнішньополітичне становище Гетьманщини наприкінці 1653 р.

Українсько-російська міждержавна угода 1654 р. Воєнні дії 1654-1655 рр. Віденське перемир'я. Воєнно-політичні події 1656-1657 рр. Б. Хмельницький як політичний і військовий діяч. Сподвижники Б. Хмельницького.

Українські землі в другій половині XVII ст.

Становище України після смерті Б. Хмельницького. Гетьман І. Виговський, його зовнішня та внутрішня політика. Гадяцька угода. Російсько-українська війна 1658-1659 рр.

Гетьман Ю.Хмельницький. Територіальний розкол України-Гетьманщини. Гетьман П. Тетеря, його діяльність. Гетьман І. Брюховецький, його діяльність. Андрусівська угода, її значення для України.

Гетьман П. Дорошенко, його боротьба за об'єднання України. Гетьман Д. Многогрішний, його діяльність. Гетьман І. Самойлович, його діяльність. Чигиринські походи турецько-татарського війська. Бахчисарайський договір. «Вічний мир» 1686 р. Підпорядкування Української православної церкви Московському патріархатові.

Перший Кримський похід.

Запорозька Січ в другій половині XVII ст. І. Сірко.

Слобідська Україна в другій половині XVII ст. - середині XVIII ст.

Українські землі наприкінці XVII — в першій половині XVIII ст.

Коломацькі статті 1687 р. Зовнішня та внутрішня політика гетьмана І. Мазепи. Другий кримський похід. Козацтво на Правобережній Україні в останній чверті XVII - на початку XVIII ст. С. Палій. Національно-визвольне повстання 1702-1704 рр. Остаточна ліквідація козацтва на Правобережній Україні.

Участь українських полків у Північній війні. Українсько-шведський союз у роки Північної війни. Зруйнування Чортомлицької Січі. Полтавська битва.

Гетьман П. Орлик та його Конституція.

Гетьман І. Скоропадський. Решетилівські статті та «Рішительний указ». Обмеження Петром I автономії Гетьманщини. Перша Малоросійська колегія. П. Полуботок. Гетьман Д. Апостол. «Рішительні пункти». «Правління гетьманського уряду». Кам'янська та Олешківська Січі. Нова (Підпільненська) Січ.

Українські землі в другій половині XVIII ст.

Гетьман К. Розумовський. Остаточна ліквідація гетьманства. Друга

Малоросійська колегія. Діяльність П. Рум'янцева в Україні. Скасування козацького устрою на Слобожанщині. Економічний розвиток Лівобережної Гетьманщини наприкінці XVII - наприкінці XVIII ст. Суспільство Лівобережної Гетьманщини наприкінці XVII - наприкінці XVIII ст. Ліквідація української козацької держави - Гетьманщини. Значення української козацької держави (Гетьманщини) в історії українського народу.

Остаточна ліквідація Запорозької Січі. П. Калнишевський.

Заселення і розвиток Південної України в другій половині XVIII ст.

Участь українських козаків в російсько-турецьких війнах XVIII ст. Прислання Криму до Росії. Катеринославське і Бузьке козацькі війська. Чорноморське козацьке військо. Задунайська Січ.

Економічний і суспільний розвиток Правобережної України наприкінці XVII - наприкінці XVIII ст. Гайдамацький рух. Коліївщина. Опришківський рух в XVI - на початку XIX ст. Поділи Речі Посполитої та українські землі.

Культура України в другій половині XVII - XVIII ст.

Умови розвитку української культури в другій половині XVII - XVIII ст. Українська культура в другій половині XVII - XVIII ст. (освіта, наукові знання, література, книгодрукування, образотворче мистецтво, театр, музика, архітектура). Києво-Могилянська академія. Г. Сковорода.

Українські землі у складі Російської імперії наприкінці XVIII — у першій половині XIX ст.

. Адміністративно-територіальний устрій українських земель у складі Російської імперії наприкінці XVIII ст. - у першій половині XIX ст.

Національне та соціальне становище українців у складі Російської імперії наприкінці XVIII - у першій половині XIX ст.

Економічне становище українських земель у складі Російської імперії наприкінці XVIII - у першій половині XIX ст.

Соціальна боротьба на українських землях у складі Російської імперії наприкінці XVIII - у першій половині XIX ст. У. Кармелюк.

Україна в російсько-турецькій війні 1806-1812 рр. Російсько-французька війна 1812 р. та Україна. Україна в російсько-турецькій війні 1828-1829 рр. Азовське і Новоросійське козацькі війська.

Заходи українського дворянства щодо відновлення автономії України наприкінці XVIII - у першій половині XIX ст.

Масонство в Україні наприкінці XVIII - у першій половині XIX ст. Україна в програмних документах декабристів. Повстання Чернігівського полку. Польське повстання 1830-1831 рр. та Україна.

Кирило-Мефодіївське братство. Місце Т. Шевченка в українському суспільно-політичному русі.

Західноукраїнські землі у складі Австрійської імперії наприкінці XVIII — у першій половині XIX ст.

Адміністративно-територіальний устрій українських земель у складі Австрійської імперії наприкінці XVIII - у першій половині XIX ст.

Національне та соціальне становище українців у складі Австрійської імперії наприкінці XVIII - у першій половині XIX ст.

Економічне становище українських земель у складі Австрійської

імперії наприкінці XVIII - у першій половині XIX ст.

Селянські виступи в Галичині, на Буковині, в Закарпатті наприкінці XVIII - у першій половині XIX ст.

Реформи Марії-Терезії та Йосифа II.

Роль греко-католицьких священиків у зародженні українського національного руху на західноукраїнських землях. Демократично-просвітницький гурток «Руська трійця». Альманах «Русалка Дністрова».

Український національно-визвольний рух на західноукраїнських землях під час революції 1848-1849 рр. Л. Кобилиця. Скасування кріпосницької залежності селян і панщини в Західній Україні.

Культура України у першій половині XIX ст.

Умови розвитку української культури в першій половині XIX ст. Культура України в першій половині XIX ст. (освіта, наука, усна народна творчість, література, образотворче мистецтво, музика, театр, архітектура та містобудування).

Українські землі у складі Російської імперії в другій половині XIX ст.

Соціально-економічне становище Наддніпрянської України в умовах кризи фєрдално-кріпосницької системи господарювання в середині XIX ст. Кримська війна і загострення соціально-економічної ситуації. Селянська реформа 1861 р. та її здійснення в Україні. Адміністративно-політичні реформи 1860-х- 1870-х рр.

Економічний розвиток Наддніпрянської України в 1860-х -1890-х рр. Соціальні зміни в Наддніпрянській Україні в 1860-х -1890-х рр.

Національна політика російського царизму щодо України в другій половині XIX ст. Український громадський рух наприкінці 1850-х -у 1860-х рр. В. Антонович. Польське повстання 1863-1864 рр. та Україна.

Український громадський рух у 1870-х - у 1890-х рр. М. Драгоманов. Братство тарасівців. Загальна українська безпартійна організація (Всеукраїнська загальна організація). Російський громадсько-політичний рух народників в Україні. «Чигиринська змова».

Західноукраїнські землі у складі Австро-Угорської імперії в другій половині XIX — на початку XX ст.

Соціально-економічне становище західноукраїнських земель в другій половині XIX - на початку XX ст.

«Москвофіли» та народовці, радикальний рух у Галичині. «Нова ера» - політика народовців. Українські політичні партії в Австро-Угорщині. «Україна ірредента» («Ілґаіпа Іґґесієпта») Ю. Бачинського.

Українські національні і спортивні організації на західноукраїнських землях в другій половині XIX .

Затверджено на засіданні циклової комісії від 06.03.2017 протокол № 7.

Голова циклової комісії

І.В.Волохович